

תיאור החטיבה "החינוך הדתי בארץ ישראל" שסימולה 005

005	קוד (סימול)
החינוך הדתי בארץ ישראל	שם החטיבה
1934-1979 תרצ"ד - תשל"ט	תאריכים
חטיבה	רמת התיאור
סה"כ: 16 מכלים, 2.72 מ' מדף	היקף כמותי
תיקי מסמכים, חוברות, כרזות, ספרים	סוג החומר
	יוצר החומר
<p>זרם חינוכי שמטרתו למזג את עיקרי הדת והמסורת היהודית עם לימודי מקצועות כלליים וזאת- באווירה של חיי תורה. ראשיתו בכינוס בעיר לידה (ליטא) של מנהיגי תנועת "המזרחי" בראשות הרב ריינס, בשנת תרס"ה (1905), בו התקבלה החלטה על הקמת מוסדות חינוך ברוח זו. הרב יהודה לייב הכהן מיימון (פישמן) נשלח לארץ ישראל לשם ברור המצב בתחום זה והחל את פעילותו בה בשנת תרס"ח (1908). בדיונים שקיים עם הרבנים שמואל סלנט ואברהם יצחק הכהן קוק - רבה של יפו, הוחלט לייסד ביפו את בית הספר תכמוני. בשנות המנדט הבריטי הוקמו מוסדות נוספים, ביניהם: "דרוש ציון" בירושלים ו"נצח ישראל" בחיפה. במסגרת החלטות הועידה הציונית בלונדון בשנת תר"פ (1920) שכוננו "חוקת לונדון" הוענקה למוסדות החינוך של "המזרחי" אוטונומיה פנימית- בתכני הלימוד ובאופי החינוך, אך לא אוטונומיה חיצונית - מנהלית.</p> <p>מקום חשוב תפסו הישיבות התיכוניות העוסקות בלימודי קודש בנוסח ישיבתי בשילוב עם לימודים כלליים בינהן:</p> <p>"ישיבת היישוב החדש"- הוקמה בתרצ"ח (1938) על ידי הרב משה אביגדור עמיאל; מדרשיית נוע"ם- הוקמה בתש"ה (1945) (בפרדס חנה על ידי תנועת הנוער של "המזרחי"; ישיבת כפר הרא"ה - הוקמה על ידי חניכי "בני עקיבא" בת"ש (1940) הפכה לישיבה תיכונית.</p> <p>"חוקת לונדון" שימשה בסיס להסדרים שבראשית דרכה של מדינת ישראל ועמדה בבסיסו של חוק החינוך הממלכתי- תשי"ג (1953) שעם חקיקתו בוטלו הזרמים החינוכיים הקודמים. במקומם הוקם חינוך ממלכתי אחיד, שבמסגרתו קיבל החינוך הדתי אוטונומיה חינוכית פנימית לפיתוח והעמקת תכניו הייחודיים. הוקמה המועצה לחינוך הממלכתי- דתי שסמכויותיה הן בתחום הדתי- פדגוגי ובתכני הלימוד. אחרי קום המדינה הוקמה ליד ישיבת כפר הרא"ה גם ישיבה תיכונית חקלאית ובעקבותיה רשת ישיבות מקצועיות בשם "תורה ומלאכה".</p> <p>בשנות השישים נוסדו ישיבות ה"הסדר" - כישיבות גבוהות בהן משלבים התלמידים גם שירות צבאי. הראשונה שבהן הייתה ישיבת "כרם ביבנה" שנוסדה ע"י המרכז העולמי של המזרחי בתשי"ג (1953) ופעלה כישיבה גבוהה בשנותיה הראשונות.</p> <p>ביוזמת פעילי "המזרחי" ו"הפועל המזרחי" הוקמה אוניברסיטת בר- אילן שפתחה את שעריה בתשט"ו (1955). כמו כן הוקמו האולפנות- מוסדות תיכוניים דתיים לבנות וארגון המורים הדתיים.</p> <p>החומר הובא מארכיון החינוך הדתי שפעל באוניברסיטת בר- אילן ומבית המפד"ל בתל- אביב, על ידי הובא על ידי ד"ר יוסף אבנרי (שכיהן כמנהל המכון לחקר הציונות הדתית).</p>	סקירה היסטורית אדמיניסטרטיבית
<p>משרד החינוך והתרבות - האגף הדתי; המרכז לחינוך דתי; המועצה לחינוך דתי ממלכתי - ירושלים (פרוטוקולים); ארגון מוסדות דתיים; כנס עובדי המוסדות</p>	תכולה

הדתיים (פרוטוקולים); ארגון המורים הדתיים; ועד ההורים הארצי; אוניברסיטת בר-אילן; מוסדות חינוך, ישיבות, בתי מדרש, בתי ספר דתיים, מכללות, כפר הנוער הדתי.	
לא צפוי גידול	המשך גידול צפוי
החטיבה מסודרת בסדר כרונולוגי ולפי קבוצות תיקים ונושאים: משרד החינוך והתרבות- האגף הדתי, המרכז לחינוך דתי, המועצה לחינוך דתי ממלכתי, ארגון מוסדות דתיים, ארגון המורים הדתיים, ועד ההורים הארצי, אוניברסיטת בר-אילן, ישיבות בני עקיבא (לפי שם), מוסדות חינוך (לפי שם).	שיטת אירגון החומר
רשימת תיקים ומפתח נושאים, שמות ומקומות	עזרי איתור
מתכונת ISAD-G וכללי ארכיון המכון	חוקים או כללים
בר לב מ', בוגרי הישיבות התיכוניות בארץ ישראל בין מסורת וחידוש, עבודה לתואר שני, אוניברסיטת בר-אילן: (רמת גן), 1977 תשל"ז. חמיאל ח' לדרכי החנוך הדתי, ההסתדרות הציונית, המחלקה לענייני הנוער והחלוץ, המדור הדתי: ירושלים, 1964 תשכ"ד.	ספרות רלוונטית
<p>הסתדרות הפועל המזרחי בארץ ישראל (001)</p> <p>המפד"ל - הפועל המזרחי בישראל (002)</p> <p>סיעת מפד"ל בכנסת (003)</p> <p>ההתיישבות הדתית בארץ ישראל (004)</p> <p>המרכז העולמי של המזרחי (006)</p> <p>הברית העולמית של צעירי החלוץ והפועל המזרחי (007)</p> <p>השוואה ושארית הפליטה (008)</p> <p>עליית הנוער (010)</p> <p>הפועל המזרחי בישראל - סניפים (011)</p> <p>ההסתדרות הציונית העולמית והמזרחי (012)</p> <p>בני עקיבא בארץ ישראל (013)</p> <p>המפד"ל - קטעי עיתונות (015)</p> <p>אמונה - תנועת האישה הדתית לאומית (016)</p> <p>דובר המפד"ל (018)</p> <p>איגוד המושבים של הפועל המזרחי (020)</p> <p>הפועל המזרחי בישראל - מחלקת עליה וקליטה (021)</p> <p>תהל"ה - תנועת ההתנדבות הדתית לעליה (023)</p> <p>משרד הדתות - קטעי עיתונות (024)</p> <p>המזרחי והפועל המזרחי בארה"ב (025)</p> <p>ילדים - "עיירת לי" (023)</p>	חטיבות קשורות
	הערות
11/10/1999	תאריך התיאור